

Jamarski klub Novo mesto
Trnuljčica

Koroško šaleški jamarski klub »Speleos-Siga« Velenje
Vežica 14

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Zvezda danica

Jamarsko društvo Rakek
Malo okence

2024
za leto

PUTICKOVA NAGRADA

Trnuljčica

Člani Jamarskega kluba Novo mesto so obiskali dolgo osamljeno brezno NM5, ki je po skoraj 30 letih mirovanja z razlogom dobilo novo ime – Trnuljčica.

Jamarski klub Novo mesto
Besedilo: Jure Tičar

Jamarski klub Novo mesto že več desetletij pomembno prispeva k raziskovanju podzemlja Kaninskega pogorja. Prvi koraki segajo v leto 1988, ko so se pridružili odpravam v Skalarjevo brezno. V letu 1993 pa člani društva organizirajo prvi raziskovalni tabor in že takrat v breznu Podgurka (NM3) dosežejo globino 162 metrov. Zaradi izvrstne lokacije so si jamarji v bližnjem spodmolu nad Velikim Dolom vzpostavili bivak, ki je ostal srce raziskovalnih taborov vse do danes. V Katastru jam trenutno zasledimo podatke o 81 registriranih jamah, med katerimi so najgloblje Podgurka (-429 metrov), Azaleja (-302 metra) ter NM7 (-150 metrov). Med odmevnejše dosežke društva sicer štejemo odkritje nadaljevanja v Skalarjevem breznu, kjer je dosežena globina 1209 metrov. Brezno ima po zadnjih meritvah 8,7 kilometrov rogov, raziskave pa še potekajo.

Vhod v brezno NM5 se odpira pod Glavo na Skali in je od bivaka JKNM oddaljen le 50 metrov. Brezno je bilo prvič raziskano 12. avgusta 1995 do globine 78 metrov. Nadaljevanje na dnu jame je zapiral snežni čep, meander na globini 45 metrov pa je bil takrat preozek za nadaljevanje. Ker je vhod v jamo oblikovan v glavnem prelomu v smeri SV–JZ, je krušljivo kamenje na vhodu raziskovalce odvrnilo od nadaljnjih raziskav. Navkljub izdelanemu načrtu pa zapisniki nikoli niso našli poti do Katastra jam. Trnuljčica je zaspala. Le nekatere zimske akcije, v katerih so opazili, da je

jama pomemben dihalnik, ki pretali do šest metrov debelo snežno odejo, so izkazovale njen nesluten potencial.

Poletni raziskovalni tabor, ki se je odvijal med 27. 7. in 3. 8. 2024, je združil kar 17 jamarjev, ki so raziskovali različne jame s poudarkom na raziskavah Podgurke in Azaleje. Na dan počitka pa sta se Mihael Rukše in Jure Tičar vseeno odpravila v bližino bivaka, da bi ponovno pregledala in izrisala načrte obstoječih jam. Brezno NM5 sta opremila z začasnimi sidrišči in ob povratku opazila perspektiven preprih v meandru. V naslednjih akcijah je bil meander Medgeneracijska štafeta razširjen, ob prehodu vremenske fronte pa je v njem vel močan preprih. Za meandrom se je odprla petmetrska stopnja, za katero sta sledili dve večji brezni globine 32 in 20 metrov. Opažen je bil občasen večji dotok vode in perspektivno nadaljevanje, ki pa je moralo počakati do 15. 8. Zaradi nevarnosti padajočega kamenja so najprej razširili vhod v jamo ter odstranili nestabilno kamenje. Do nadaljevanja pa so opremili prečnico Igrišče. Od tu so skozi ozek prehod vstopili v sto metrov globoko brezno Katarza, široko do deset metrov. Na dnu brezna se je za manjšo stopnjo odpiral prehod v širok meander Enosmerna. Na naslednji odpravi so prečili 90 metrov dolg meander ter pričeli z opremljanjem globokega in prostornega brezna Mokre sanje in dosegli globino 420 metrov. Večja raziskovalna odprava se je ponovila v začetku

novembra. Na prvi akciji so dosegli dno 300-metrskega brezna ter se skozi manjše stopnje spustili v novo globoko brezno Grimm (235 metrov). V dveh zaporednih akcijah so dosegli globino 780 metrov ter se ustavili pred večjim meandrom. V zadnji akciji so se skozi niz brezen Janko in Metka spustili do Vodnega tobogana na globini okoli 900 metrov. Po izjemno uspešni akciji so se raziskovalci odločili, da brezno NM5 preimenujejo v brezno Trnuljčica, saj to ime pooseblja skoraj 30 let dolgo čakanje brezna na ponovne raziskave. V sredini novembra so izvedli še zadnjo raziskovalno akcijo ter dosegli sifon na globini 924 metrov.

Člani Jamarskega kluba Novo mesto so tako samostojno raziskali najgloblje brezno v zgodovini društva. Vendar navkljub zaključku brezna s sifonom obstajajo v breznu številna očitna nadaljevanja. Zaradi močnega prepriha sklepajo, da jih bo pot vodila v nadaljevanje bližnjega sistema Renejevo brezno - P4. Brezno Trnuljčica je namreč oddaljeno le okoli 50 metrov od končnih delov omenjenega sistema in odkritje nadaljevanja bi najverjetneje doprineslo k vstopu v galerije, ki bi lahko vodile proti Boki oziroma sistemu Mala Boka - BC4. S tem odkritjem smo slovenski jamarji tako bliže dolgoletnim prizadevanjem o odkritju in povezavi Kaninskega jamskega sistema. ■

Trnuljčica

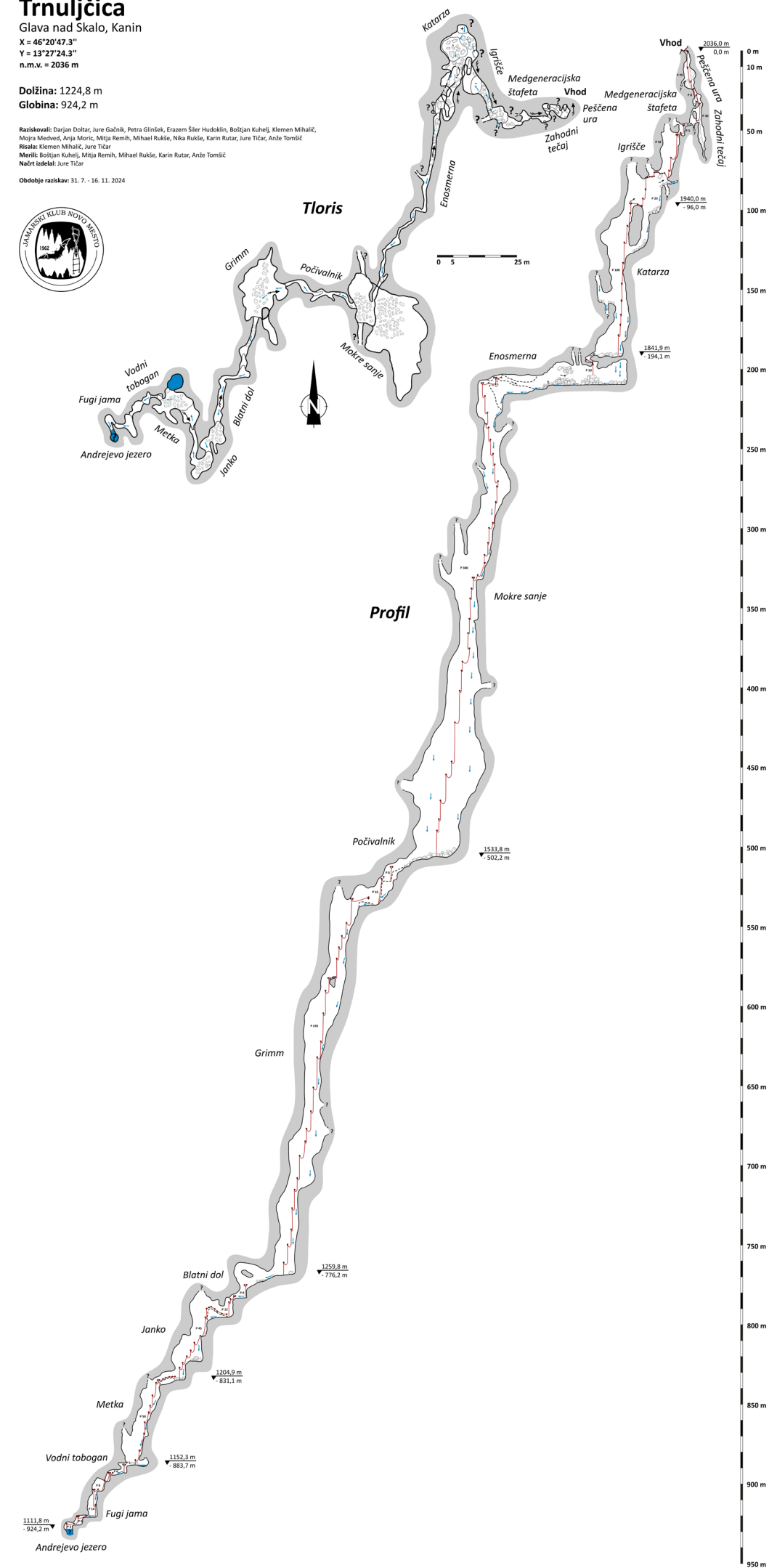
Glava nad Skalo, Kanin

X = 46°20'47.3"
Y = 13°27'24.3"
n.m.v. = 2036 m

Dolžina: 1224,8 m
Globina: 924,2 m

Raziskovalci: Darjan Dolžar, Jure Gačnik, Petra Glinski, Erazem Šiler Hudoklin, Boštjan Kuželj, Klemen Mihalčič, Majda Medved, Anja Moric, Mitja Remih, Mihael Rukše, Nika Rukše, Karin Rutar, Jure Tičar, Anže Tomičič
Risala: Klemen Mihalčič, Jure Tičar
Merili: Boštjan Kuželj, Mitja Remih, Mihael Rukše, Karin Rutar, Anže Tomičič
Načrt izdelal: Jure Tičar

Obdobje raziskav: 31. 7. - 16. 11. 2024

Vežica 14

Med raziskavami Vežice 14 je bil odkrit preplet rogov z več brezni in Ledeno dvorano s starodavnimi ledenimi tvorbami.

Koroško šaleški jamarski klub »Speleos-Siga« Velenje
Besedilo: Milan Podpečan

V letu 2023 sem pričel zopet zahajati na področje Vežice-Vrščev in delno na Lučkega dedca. Že zgodaj spomladi sem pričel s sistematičnim pregledom terena na jugozahodnem delu Vežice, kjer najdem pet novih vhodov in tako sem se počasi približeval dolini pod Vežico, ki je med Vežico in Lučkim dedcem.

6. 9. 2023 dobim v zgornjem zahodnem delu te doline tri nove vhode in eno je Vežica 14 na koti 1908 metrov. Še isti dan se spustim v brezno in si ogledam Desno galerijo in del Leve galerije in to tudi pomerim. Naslednji akciji se pridruži Dejan Ristič - Rile in Matjaž Božič, kjer raziskujemo Levo galerijo navzgor. Pri tem prečimo v galeriji dve brezni in končamo z breznom na koncu, preprih najverjetneje uha ja navzgor.

16. 9. 2023: v jami greva s Patrikom navzgor po Levi galeriji in izmeriva odcepe pri točkah 10a (do 13a, kjer je zagozdena skala), 9a, kjer dobiva prvič tekočo vodo, 7a, 5a in 4a.

Nato se prestaviva v Desno galerijo in izmeriva odcepa pri točki 5, ki se zapre, in točki 6, kjer je čutiti večji preprih v ob raz, a nama je zmanjkalo opreme, zato končava.

13. 10. 2023: Tokrat sem sam, grem do točke 13a, kjer razbijem skalo. Po dobri uri mi uspe in se pričnem spuščati v brezno, ki ima še dve stopnji, zadnja je precej ozka in na dnu se konča. Ko se vračam navzgor, se zaniham levo v ozek meander in najdem možno nadaljevanje. Ker sem opremo pustil pred meandrom, sem nato odšel nižje po galeriji do t. 7a, kjer sva prejšnjikrat s Patrikom pustila neraziskano brezno. Po spustu iz galerije teh 18 metrov grem prek balvana levo v meander, ki se z nekaj ovinki nadaljuje rahlo navzdol v manjše brezno, kjer je dvoranica

in na prvi pogled ni videti nadaljevanja. Po nekaj trenutkih se le odločim in splezam prek zagodenega balvana ter dobim zelo ozek meander in za njim črmino. S preostankom vrvi sem se spustil nekje 12 metrov globoko in videl razsežnost tega brezna in tokrat tu končam.

14. 11. 2023 sem zopet sam in s sabo prinesem 150 metrov vrvi in nekaj kovačije. Nadelava nove poti med borovci mi vzame pet ur garanja. Ko sem pri vходу, se vreme hitro poslabša in ura je že dve popoldne, zato sem se odpravil domov.

18. 11. 2023 se s Patrikom podava do t. 21bb, kjer sem zadnjič ostal. Pričnem z opremljanjem. Ker mi je zmanjkalo vrvi, sem ostal od dna približno 25 metrov.

25. 11. 2023 sem spet sam. Od prejšnje t. 29bb je bilo spusta 22 metrov in sem pristal na tleh. Dno je veliko 28 x 22 metrov in na dnu ni nikjer bilo najti nadaljevanja, sem pa levo v najnižjem delu iz stene videl teči potok deset litrov na minuto.

28. 12. 2023 sem zopet sam in grem v Levo galerijo po opremo in nazaj v Desno galerijo do odcepa pri t. 6, kjer mi je zadnjič zmanjkalo vrvi pod podorom. Pristanem na dnu, ki pa se nadaljuje navzgor po melišču in zavije levo v meander, ki ima že na začetku zelo ozek prehod. Nekako se spustim skozi navzdol 12 metrov in pristanem na ledenem dnu, levo je pasaža v naslednje brezno, ki mu sledi še eno krajše in nato dva večja prostora. Zadnji prostor ima v levem delu zopet brezno, tako tu končam. Vsakič ko se vračam tudi vse pomerim.

13. in 14. 1. 2024 z Rokom Stoparjem in Robertom Reharjem napredujemo navzdol, kjer najprej splezam levo v kamin, ki ima vhod v meander, po katerem se pride v veliko ledeno dvorano. Ko to pogledamo in pofotkamo, še nazaj grede

pomerimo in končamo z današnjo akcijo.

29. 2. 2024 sem zopet sam in v rovi pred ledeno dvorano splezam kamin in nato raziščem navzdol do dvorane pri t. 36bc'.

19. 6. 2024 sem zopet sam in sem se odpravil na t. 25bc pred Ledeno dvorano, tu je ledeno dno. Tam je mala luknja, to bo potrebno pogledat v boljših pogojih. Vrnem se v galerijo in do konca raziščem brezno brez nadaljevanja. Pri t. 15 pogledam brezno, v katerem bo potrebno rušenje, preprih je bil zelo močan. Grem po galeriji navzgor vse do t. 10a, kjer sem zadnjič pustil neizmerjen meander in brezno. Po seriji brezen in prečk pristanem na polici. Pod mano levo je precej velika odprtina 15 x 10 metrov, nato se spustim do tal, kjer so tri velike skale. Čisto na dnu dobim prehod pod eno izmed teh skal na drugo stran, kjer pa se odpre velika črna praznina, ker nimam opreme vse pomerim in se vrnem navzgor.

28. 6. 2024 sem se vrnil na zadnjo polico in pričel s spustom v globino in kmalu ugotovil, da sem v že znanem breznu, le nekaj bolj v desno kot prejšnjič. Ob povratku pomerim.

9. 7. 2024. tudi tokrat sem sam in pri t. 15cc pričnem z izdelavo prečke navzgor v vhod v meander. Kmalu se prične zarušen del meandra v ravnini 15 metrov, ki me pripelje v brezno 10 x 15 metrov, ki ima po tleh ogromne bloke. Nekako mi uspe brez opreme preplezati do dna, kjer dobim levo meander visok 20 metrov in širok 20 cm in desno prav isti meander, vse pomerim in se vrnem na t. 4č, kjer v levo zavije pasažni rov, ki ima po sredini po dnu meander širine 20 cm in globine približno 20 metrov in tako je vse do t. 17č, kjer se rov razcepi navzdol in navzgor in tu tudi končam.

17. 7. 2024 grem po galeriji do konca

na t. 15, kjer pričnem z rušenjem in po nekajkratnih pokih mi uspe zlesti skozi in navzdol. Ker pa sem imel na sebi opremo, mi ni zneslo niti dobro pogledati naslednje ožine in tako sem končal.

27. 8. 2024 sva v jami zopet s Patrikom in do t. 11č, kjer je sedaj dovolj velika odprtina, ki sem jo v prejšnji akciji poširil. Spustiva se 17 metrov globoko v meander, ki pa se tu konča. Levo se takoj odpre v brezno, čez osem metrov pa sva pristala v že znanih delih in sicer na t. 21cc'. Vrneva se nazaj na t. 12č' in nadaljujeva rahlo navzgor po meandru, ki se je po parih metrih pričel spreminjati v špranjo in tudi za naju končal s širino 25 cm, višina meandra pa je vseskozi med deset in 15 metri. Vse skupaj pomeriva in končava.

16. 11. 2024 smo na akciji Robert Rehar, Edi Benko, Matjaž Božič, Den Vrhovnik in

jaz. Ker sem mislil, da bo širitvena dejavnost na t. 15 na koncu galerije trajala precej časa, smo se podali najprej tja. Po ogledu se odločimo, da to ožino preizkusi Den, in glej ga zlomka, kar naenkrat ga ni bilo več videti, le slišalo se je praskanje po skali. Medtem ko Dena ni bilo, sva z Edijem odkopavala podor in hitro ugotovila, da tudi tu piha skozi in po nekaj časa se prav tu pojavi Denova glava. Den predlaga, da se vrne nazaj, ker da je videl svetlobo. Po nekaj deset minutah se je vrnil po novo skopanem rovu in pove, da je uspel priti na svetlo. Tu končamo in se odpravimo do Ledene dvorane ter vse razopremimo. Nato se dogovorimo še za obisk blatnega pasažnega rova pri t. 17č. Od t. 17č je strmo navzgor nekaj metrov, nato se rov spremeni v meander, ki pa je bil tudi za Dena preozek. Medtem se Matjaž iz t. 17č

spusti navzdol in pove, da se levo nadaljuje rov cevaste oblike, ki na koncu preide v brezno brez nadaljevanja na dnu, ima pa v višini osmih metrov okno. Tako smo to izmerili in iz jame odnesli 200 metrov vrvi.

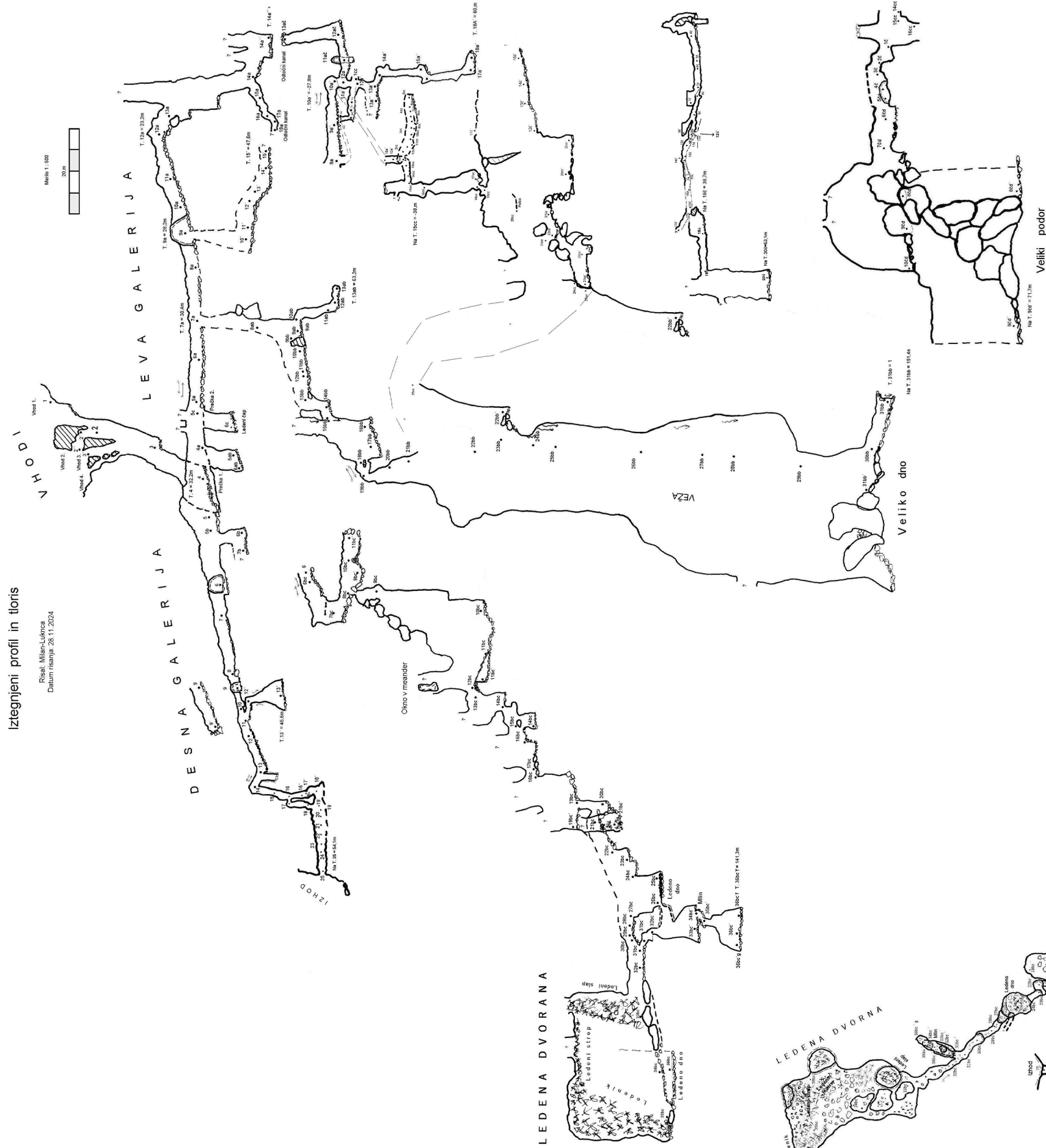
25. 11. 2024 sem pričel meriti novi vhod v Vežico 14. Vhod se nahaja na levi strani sosednjega brezna, Vežice 10. Velik je le 40 x 60 cm in se v taki meri nadaljuje osem metrov z rahlim naklonom, kjer se rov spremeni v ozek meander višine 2,4 metre in širine 30 centimetrov, meander nekajkrat zavije levo in desno in pride zgoraj na t. 18. Če pa nadaljujemo po meandru še par metrov naravnost, dobimo desno drugo povezavo navzgor. Rov sem nazaj grede meril in tako končal. ■

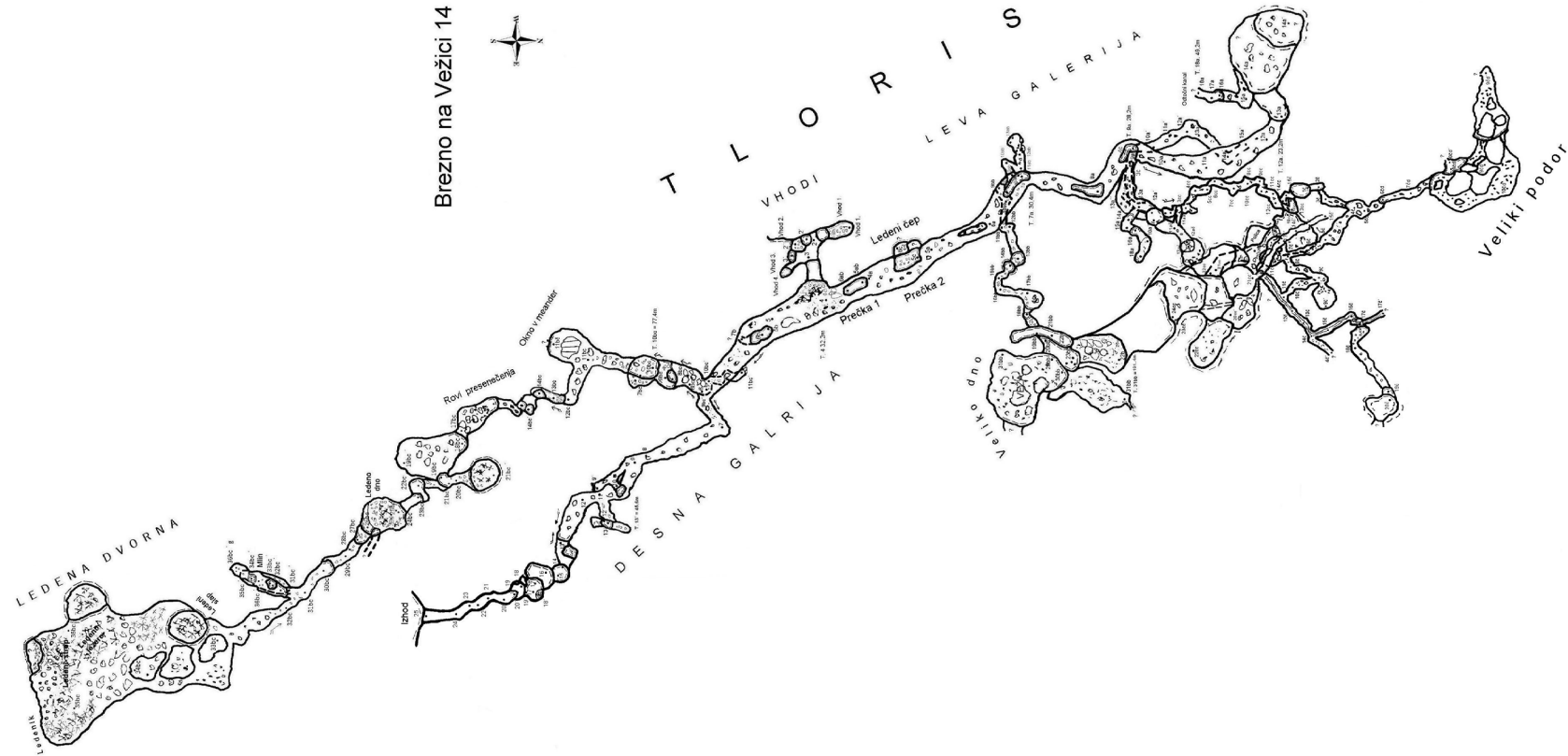
Foto: Milan Podpečan

Iztegnjeni profil in tloris

Občaj Milana-Ljubica
Datum: 26.11.2024

Brezno na Vežici 14

Zvezda danica

Na Kaninu je bilo najdeno novo globoko brezno. Izkaže se, da ima kar nekaj skrivnosti in daljšo zgodovino, kot je bilo slutiti.

Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina
Besedilo: Matjaž Pintar

Stezo smo zapustili in se po ploščah začeli vzpenjati po kamnitem hrbtu v smeri Osojnic. Mulca in Anita so bili za menoj, Maffi nekje pred mano. Sonce je žgalo za vse šolde in pravzaprav ni bilo nič drugačno kot prejšnje dni. Meteorologi so namreč vztrajno napovedovali dopoldanske nevihte. Vztrajno, dan za dnem. Mi smo jim brezpogojno verjeli in seveda vztrajno, dan za dnem padli na isto finto, nekje do enajstih smo strokovnjakom še verjeli, potem pa sikajoč skozi zobe ne izbirali izbrane besede in drug drugega tolažili, da vseeno nismo taki tepci, ki bi zapuščali kočo takrat, ko je sonce najmočnejše, čeprav bi se zunanjemu opazovalcu nujno tako zdelo. Smo se tolažili, da je bilo lani pravzaprav isto. Napovedana je bila šajba od vremena, pa je prišla taka nevihta, da je naše v Skalarju zalilo in so, poslušajoč kot lokomotiva drvečo vodo proti njim, komaj dosegli neke stranske rove. Tako da se z vremenom tu na Kaninu ni za zafrikavat. Le neko čudno ropotanje, ki je bilo hkrati daleč in blizu, je motilo to pripekačo idilo.

En večer prej je Maffi na katastru preveril par starih jam. Se jih spleča pogledat in tudi mulca lahko gresta noter, je rekel. Greš zraven, vpraša. Ma kdaj, odvrnem. Zgodaj zjutraj, pred sočnim vzhodom, takrat, ko se dan prebuja je res lepo tu zunaj. Sori, ni šans, rečem, takrat ravno spim. Ok, bom šel pa sam.

In zjutraj je Maffi pridrvel izpod Osojnic še preden sem spil kavo. Sem dobil brezno, je ves navdušen hitel kazat pozicijo na telefonu, kamen pada, ni videt, da bi bil kdo noter, topšit. Ok, ok, slowdaun sem mu odvrnil, počakej da mal k sebi pride-mo, vidiš da smo komej vstali. Pa nevihte grozijo. Čez eno uro zadegamo prasice na hrbet.

Kam zdej? sem tulil gor Maffiju, ki je izginjal za skale. Nisem razumel odgovora, saj je nenavaden hrup iz Grabna postal vse izrazitejši in preglasil njegove odgovore. Kot bi bilo slišati nekakšne stroje. So pa res brzinski ti novi investitorji Kanina, pomislim sam pri sebi, vsa čast, tako se dela.

Pridem do roba, nakar se mi odpre pogled na Graben in proti postaji D. Buldožerjev ni seveda nikjer, le polno nekih ljudi z ogromnimi rukzaki in naložena freza, ki je komaj sopihala po strmem kamenju. Aha, Ljubljancani tvorijo svojo kramo proti to-vorni žičnici in naprej proti bivaku. Anita se prikaže na sedelcu in sprašuje kaj da je. Odgovorim ji kot oni Štajerc iz filma Gremo mi po svoje, ko z daljnogledom opazi konkurenco v sosednjem taboru. Ne sliši dobro in še enkrat zakriči, kaj? Tokrat rečem samo Ljubljancani, drugo besedo izpustim.

Spet zagledam Maffija, kako z rokami optimi na kolena zre nekam dol pod noge. Pridem do njega, vržem robo s hrbta, potegnem dvakrat na polna pljuča, ko začne s povišanim tonom ponavljati ooooooooooooo, šiiitt, oo šit. Kaj je, vprašam. Svedrovc, mi odgovori. Nič svedrovc, imamo fikse, mu zabrusim nazaj, sam še svedrovc nam manjka zabijat. Ma kakšni fiksi, svedrovc je tam, na plošči nad breznom, odgovori. Pa sej si rekel, da ni svedrovc, niti drugih sledi, da bi kdo tukaj šaril, in če po pravici povem, jaz tukaj nič ne vidim. Ma ne bulit v brezno, mi odvrne. Tam na poševni plošči nad luknjo je, in pokaže s prstom. Pogledam na ploščo in tam se bohoti lično zabiti šrauf, ki od daleč res zgleda kot ena rjava packa. Ja, jebatga, rečem, ga bomo pa uporabili.

Erik in Emil takoj pritovorita par balot na vrh brezna. Tihoo! se zasliši in že gre

prva pošiljka noter. Poslušamo. To sigurno ni dvajset metrov, to je lahko petdeset ali več. Ok, da v stopnjastem breznu fališ za par metrov je še sprejemljivo, pa metujemo, ampak da v direktnem šusu fališ za več kot polovico ... ja, včasih se je dosti kadilo, modrujemo, pa kej popilo, hitimo malce hinavsko opravičevati naše predhodnike.

Opremimo. Maffi se spušča ter zakriči, da je dobil še en svedrovec in da bo na istem mestu zavrtal še fiks. Za njim se spusti Anita. Ostanem zunaj, konec koncev se naša mulca potikata okoli in lahko mimogrede kakšno ušpičita, zato ju je pametno imeti pod kontrolo. Potrpežljivo buljim v črno in čakam, da se vrneta ven. V globini zagledam dvigajočo se lučko in potem še eno. Maffi smejoč odpenja krol. Edino kar reče je, pojdi dol in povej še ti.

Gladko drsim v temo in se pod pritrdiščem čudim, kako je v jami toplo. Nabijem luč in v globini zagledam obrise balvanov na podnu. Na tleh odpnem desonder in vidim, da se štrik dvigne četr metra nad tla. Imeli smo približno 65 metrov vrvi. Vmes je bilo eno pritrdišče. Pogledam naokoli po stenah in začutim prepah. Vleče. Pred mano, v šodru, zagledam črnino. Vzajem kamen, vržem. Kamen pada. Naprej v kotu pod steno je še ena ozka črna luknja. Vržem. Kamen pada. Grem nazaj do viseče vrvi in naprej čez balvan. Pred mano se odpre tretje brezno. Primem kamen, zalučam, kamen paaaaddaa, še petdeset metrov mogoče. Ne morem verjet. Butnem še enega. Ko v globini oddoni, potihlo izustim angleško besedo za pariti se. Zaradi prepaha začnem čutiti mráz. Razmišljam, svedrovc je na vhodu in na vmesnem pritrdišču, se pravi, da je eden bil tu noter, ampak okoliške registrirane jame tukaj imajo globino do 25 metrov.

Razumem, da iz kakršnega koli razloga nategneš 50 metrsko luknjo na stotko, ampak da stotko skrčiš na 25, to je bilo zame preveč. Totalna štroncada skratka. Spomnim se, da imam zunaj v rukzaku telefon. Odletim ven in se še enkrat prepričam, da je najbližji vhod O100. Ne more biti drugo, O100, stoposto.

Sprehod do koče je prijeten, pravo nasprotje dopoldanski ici. Še pri košari to-vorne slišim, kako pred kočo modrujejo o novoodkriti jami. Da je bila zatrpána z le-dom in se ni dalo it naprej. Evo, to bo to. Smo takoj sklenili, čeprav gremo jutri do-mov, da bi se spodobilo, da gremo zjutraj še enkrat v jamo. Mi je bilo takoj žal in sem protestiral, da moramo zjutraj spa-ki-rat in domov, ampak Anita je zapela na polno. Ti pakiraš, jaz grem z Maffijem in Tomažem spet dol.

Spet vsi navdušeni pripovedujejo, da jim je zmanjkalo štrika. Da so prišli do ene dvorane, iz katere vodi en sicer zelo ozek meander, ma bi se dalo. Obstaja pa spet ena nerazjasnjena stvar, doda Maffi. V dvorani smo dobili ostanke karbida. Do tam, 50 metrov vertikale, pa nič. Nobene-ga svedrovca, fiksa, karkoli. Da bi tam kdo soliral dol? Ne, odgovori, bi zraven karbi-da bili še kakšni drugi ostanke. Sicer ne vem povedat zakaj, doda, ampak jaz bolj sumim Tmince. Jasno, odgovorimo, sej si napol njihov.

Naslednji četrtek Anita reče, greva čez vikend gor? Greva, odvrnem.

Že grizeva šoder proti D postaji. Sonce pripeka, nevihte seveda napovedane. No-vica, da zaradi pomanjkanja vode Polja-ki topijo sneg na strehi koče očitno še ni prišla do meteorologov. Božo ravno pride iz Vstale Primorske. Niso bili Rakovčani, opisa jame se nobeden od njih ne spomni in Tolminci pravijo, da tudi ne, pravi. Smo naštudirali, da so morali biti kakšni tuj-ci, odprava, ki jim je zmanjkalo časa. Ni druge.

V jamo se odpravimo še z Robijem in Juretom. Opremljamo. Jama kar gre. Naenkrat se prasica zazdi nekam lah-ka. Pogledam in vidim še par pramenov. Glih prou, rečem. V meandru gre kamen spet dol, da se zadnje odmeve komaj sliši. Smo na dvesto globine.

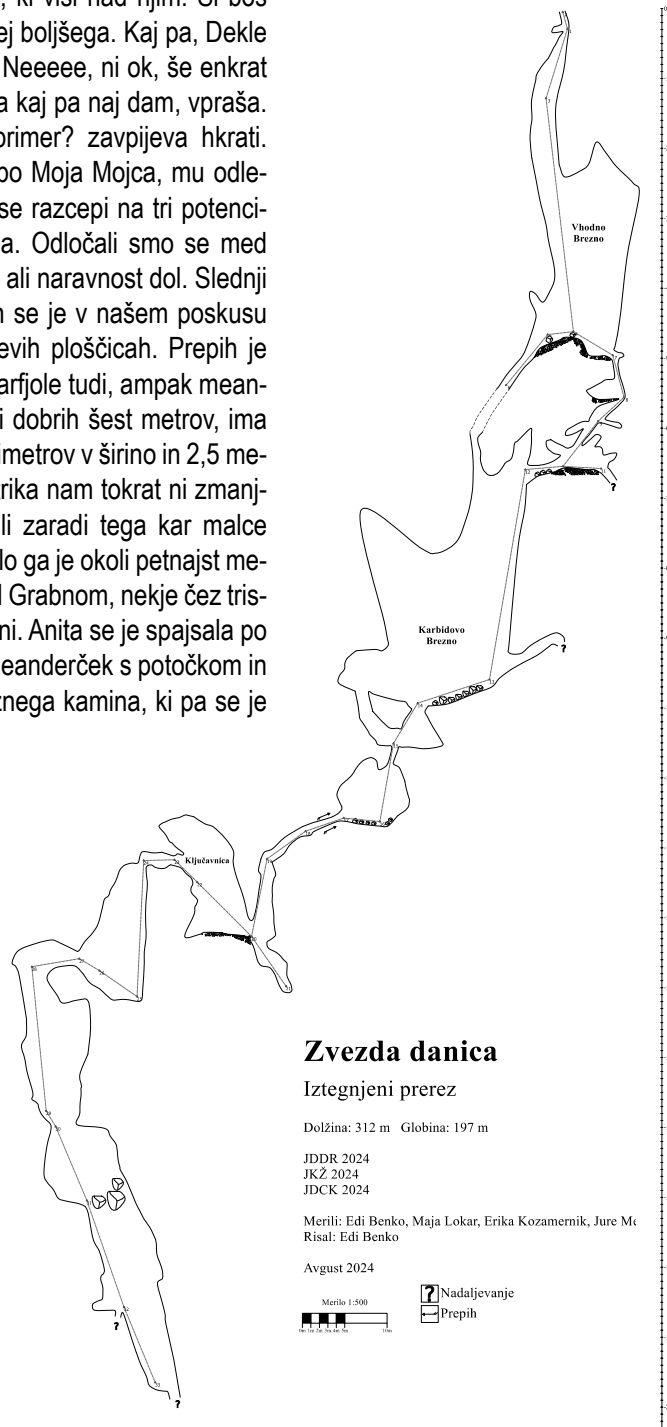
Z Joklom se dogovorimo za akcijo ko-nec septembra. Ko z Anito prideva do koče, je on s svojo Mojco že tam. Skle-nemo, da gremo ne prezgodaj in da nam štrika tokrat ne bo zmanjkalo. Pri vstopu v

jamo se Jokl ustavi, naju pogleda in vpraša. Bi imela kaj proti, da bi tudi jaz poi-menoval kakšen del jame? Itak da, seve-da lahko. Vprašal je tako prijazno, da je skorajda romantično zvenelo in tudi midva sva zaslutila katero železo je v ognju. Us-tavimo se pri meandru, kjer nam je zadnjič štrika zmanjkalo. Iščemo, kje bi najlažje šli skozi. Dobimo šibko točko, zavrtam dvoj-no pritrdišče in se pripravljam na spust, ko Jokl reče, a lahko? Ja, kaj? odvrnem. A lahko dam temu breznu jst ime? Ja, se-veda, itak da dej, saj smo zmenjeni tako. In potem kar obmolči. Z Anito ga gledava, on pa kar molči in gleda in zdelo se nama je, da so se mu kar malce sijoče oči nav-zven izbočile in je rahlo smejoča lica pok-ril komaj zaznaven rdečkast popr. Potem izdavi, Deklica je naša. Keeej? Neeeee, ni šans, reče Anita, ki visi nad njim. Si boš ja zmislu pa ja kej boljšega. Kaj pa, Dekle je moje, vpraša. Neeeee, ni ok, še enkrat zategne Anita. Ja kaj pa naj dam, vpraša. Moja Mojca naprimer? zavpijeva hkrati. Ja dobr, pa nej bo Moja Mojca, mu odle-že. Moja Mojca se razcepi na tri potenci-alna nadaljevanja. Odločali smo se med Anitininim nihajem ali naravnost dol. Slednji je zgledal lažji in se je v našem poskusu končal v Reharjevih ploščicah. Prepah je sicer močan in karfjole tudi, ampak mean-der, ki se ga vidi dobrih šest metrov, ima približno 15 centimetrov v širino in 2,5 me-tra v višino. In štrika nam tokrat ni zmanj-kalo, smo postali zaradi tega kar malce razočarani. Ostalo ga je okoli petnajst me-trov. Bili smo pod Grabnom, nekje čez tris-to metrov v globini. Anita se je spajsala po ožini v dotočni meanderček s potočkom in prišla do neopaznega kamina, ki pa se je

končal na zgornjem platuju.

Nazaj grede, v dvorani s karbidom, ča-kam Anito, da se nad mano prepne. S škornji brskam med kamni in izbrskam nekaj celofanastega. Potegnem z roko in vidim, da je ohranjena stara škatlica ciga-retov Lord. Imela je nepoškodovano mar-kico, ki pa je nažalost bila prepognjena ravno čez letnico izdelave, tako da nismo mogli sklepati o letu obiska jame.

Na srečanju v Bovcu smo predstavili naše odkritje. V ospredju sta sedela Zec in Rile. Ko sem govoril, se mi je zdelo, da mi Zec očitno prikimava na vsak moj sta-vek. Ko se na platnu pokaže škatlica ciga-ret Lord, ga slišim kako pravi, to je to, Da-mekčevo brezno, mi smo kadili te cigarete, jaz in Kos. In svoje trditve podkrepi s ski-cami jame iz društvenega arhiva. ■

Malo Okence

Potapljači so v Malem Okencu, enem izmed izvirov Ljubljance, odkrili nov prehod, podaljšali podvodno jamo za 400 metrov in dosegli tudi novo najglobljo točko jame.

Jamarsko društvo Rakek
Besedilo: Sebastjan Gantar

Jamski potapljači se radi potapljamo v zalite rove vseh jam. Najraje imamo tiste, kjer ni potrebna nošnja potapljaške opreme daleč v jamo, temveč se voda kot vhodno jezero nahaja že pred njo. V njem se pripravimo in nato potopimo v zaliti rov. Na žalost je takšnih jam v Sloveniji le kakšnih deset. Dve od njih sta blizu Ljubljane in zaradi centralne lege od nekdanj dokaj priročni za medtedenska popoldanska potapljanja. Imenujeta se Veliko Okence (5513) in Malo Okence (6185) ter sta dva od večjega števila izvirov reke Ljubljance, ki nastane z združitvijo Male in Velike Ljubljance. Mala Ljubljanka izvira v Močilniku, Velika Ljubljanka pa v Retovju, kjer se nahajata tudi omenjeni jami, in

sicer Veliko Okence v delu, ki se imenuje Malo Retovje, Malo Okence pa v delu, ki se imenuje Veliko Retovje. Vhod v Malo Okence je majhen in se nahaja pod steno na dnu jezera, vendar se po preboju skozi začetni ožji del rov razširi. Prvič sta se v jamo leta 1939 potopila brata Kuščer. Potop je segal le v začetni del jame, vendar je bil to za tiste čase izjemen dosežek svetovnega merila. Za dotok zraka sta uporabljala kar zračno tlačilko priključeno na cev, vstavljeno v usta. Leta 1966 je v sledil potop nemškega jamskega potapljača Joachima Hasenmayerja. Pri premagovanju začetne ožine se je srečal z nemalo težavami ter na koncu prispel do globine 15 metrov, s čimer

je za 20 metrov presešel razdaljo predhodnikov. Leta 1972 so odmevnejši potop izvedli francoski potapljači (G.E.P.S) s slovincema Primožem Krivicem in Antonom Praprotnikom (Naše jame, 14, 1972, str. 3-13). Namerili so 108 metrov dolžine in narisali načrt. Nato se v zapisnikih pojavi zmeda, ko je poimenovanji Velikega in Malega Okenca v enem izmed svojih člankov po naključju zamenjal prof. dr. France Habe, nesrečno zamenjavo pa so nato geografi prenesli v drugo literaturo ter v jamski kataster. Pravilno poimenovanje se je uredilo šele v 90-tih letih, ko se je v Malem Okencu pričel glavni razmah jamskega potapljanja. Leta 1997 je Tomo Vrhovec v njem odkril

veliko dvorano, leto kasneje pa sta potop ponovila še Igor Vrhovec in Miha Pihler, vendar pa omenjena dosežka nista dokumentirana. Leta 2004 sta jamo najdlje raziskala Uroš Ilič in Igor Vrhovec, ki sta tudi izdelala načrt jame ter ga objavila v katastru. Namerila sta 360 metrov dolžine. Do takrat raziskan rov se je končal v delu jame, imenovanem Gora mulja. V letih, ki so sledila, je bilo narejenih še mnogo potopov, vendar nikomur ni uspelo najti nadaljevanja. Neuspehu sta botrovala slaba vidljivost in prepričanost, da gre rov v smeri proti Močilniku in se nato mimo njega nadaljuje v neznano. Vsa iskanja so zato bila usmerjena proti severu. Leta 2009 se je v končnem delu jame pričelo nadaljevanje rova iskati v smeri proti vzhodu (Ilič, I. Vrhovec) in na enem od potopov je bil najden prehod, imenovan Okno. Preko njega se je napredovalo v smeri jugozahoda, a se nadaljevanja ponovno ni našlo, saj je večina poskusov še vedno bila usmerjena proti severu. Šele leta 2012 je bil v smeri jugozahoda odkrit prehod Polica (Ilič, I. Vrhovec), za katerim se je rov nadaljeval. Le-ta se je iz smeri jugozahoda obrnil proti severu in ocenjeno je bilo, da je končno najdeno pravo nadaljevanje (Sebastjan Gantar, I. Vrhovec). A rov se je na žalost kmalu končal. Tako je do konca leta 2017

bilo v Malem Okencu raziskano približno 400 metrov rova, ki se je končal kakšnih 50 metrov pred Močilnikom. Odkritju nadaljevanja jame je botrovalo spoznanje, da nadaljevanje rova v smeri severa proti Močilniku očitno ne bo najdeno. Zato se je pričelo z iskanjem stran od smeri Močilnika v smeri približno proti jugu in dejansko je nadaljevanje rova tam bilo najdeno. Le-ta se najprej spušča do globine 34 metrov, nato dvigne na 30 metrov in v veliki dvorani spet spusti do globine 44 metrov. Tam se je rov v območju, imenovanem Skala, spet »končal«. Skupna dolžina do končne točke je narasla na 550 metrov, globina, na kateri se je ta točka nahajala, pa je zaradi obveznosti dekompresijskih postankov obetala vse daljše in daljše potope. Z vztrajnim iskanjem prehodov in opazovanjem smeri toka vode z dvigovanjem mulja je bil poleti 2024 pod stropom dvorane končno najden prehod v pravo nadaljevanje rova. Novo odkrit rov se v smeri juga preko sipine mulja, prikladno imenovane Čez mulj, najprej dvigne do globine 30 metrov, nato spet spusti proti globini 40 metrov ter končno dvigne na prijaznejšo globino 27 metrov. Skupna dolžina glavnega rova je narasla na 662 metrov. Konec poletja 2024 je bilo opravljenih še nekaj raziskovalnih potopov. Rov se

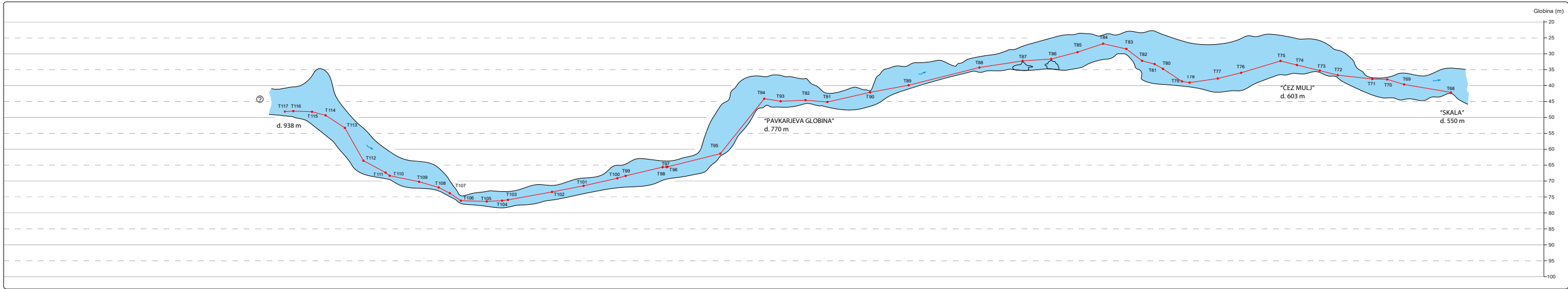
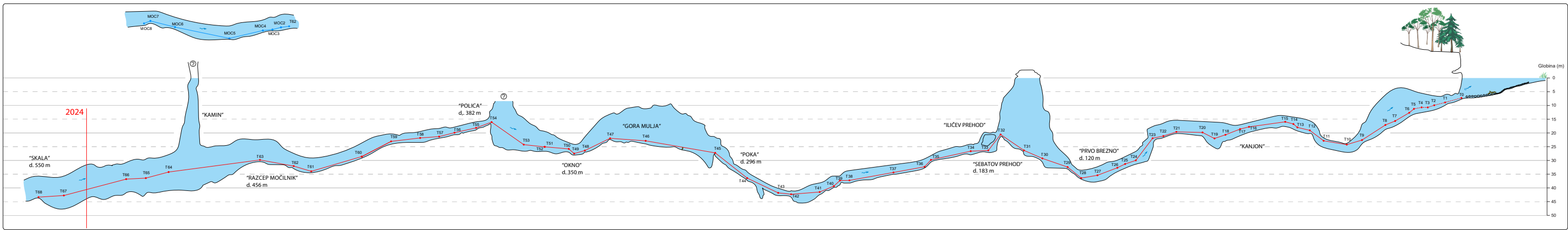
je nadaljeval v smeri približno proti zahodu ter se počasi spet spuščal v globino. Najprej je bila dosežena globina 68 metrov (ta del rova se imenuje Pavkarjeva globina) in dolžina skoraj 800 metrov glavnega rova, nato pa sledi presenečenje: spust v globino 80 metrov ter za tem spet dvig na globino 47 metrov, kjer se raziskani rov trenutno konča. Kljub iskanju nadaljevanje zaenkrat ni najdeno. Skupna dolžina glavnega rova do končne točke je tako 938 metrov, ob upoštevanju rova proti Močilniku pa je rovov že več kot en kilometer. Glavnino raziskav sta opravila Simon Burja in Sebastjan Gantar, občasno so se pridružili še Alan Bizjak, Jaka Petruša in Igor Vrhovec. Temperatura vode v jami je bila med 11 in 12 °C, v jezeru ob vhodu v jamo, kjer se je opravljalo večino dekompresije, pa do 20 °C. Ker poleti zaznavnega pretoka v jami ni bilo, je bila vidljivost tekom potopov le dva do tri metre. Vsi potopi v letu 2024 so bili opravljeni z zaprtim dihalnim krogom in rezervnih jeklenk je v jami bilo največ devet. Dolžina in globina rova sta zahtevala kar nekaj dekompresije. Tako so raziskovalni potopi najprej trajali okoli 180 minut, a se z nadaljevanjem jame počasi daljšali. Najdaljši potop, ko je bila prečena globina 80 metrov in se je za njo dvignilo v končni del jame, je trajal kar 335 minut! ■

Foto: Sebastjan Gantar

Foto: Sebastjan Gantar

Malo okence
6185
Vrhnika, Slovenija

Koordinate vhoda
GKY = 445.740, GKX = 89.937, Z = 291 m

Raziskovali 2017 - 2024
Simon Burja, Sebastjan Gantar, Igor Vrhovec, Alan Bizjak

Dolžina prikazane jame: 938 m
Globina prikazane jame: 80 m
Merjenje in izris
Sebastjan Gantar, Simon Burja, Igor Vrhovec

Digitalna oblika
Sebastjan Gantar

september 2024

0 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85 90 95 100

Merilo 1:500

- Stena / Wall
 - Steber / Column
 - Skala / Boulder
 - Potopljeni rov / Underwater passage
 - Stopnja / Step
 - Spuščen strop / Ceiling drop
 - Vrvica / Guideline
 - Začasna vrvica / Temporary line
 - Naklon / Slope
 - Tok vode / Water flow
 - Sediment
 - Grušč / Pebbles
 - Manjše skale / Small rocks
 - Globina / Depth
- d. 512 m Dolžina od vhoda / Distance from the entrance
- r / r-sm Ožina / Restriction (sidemount)

